

МЭФЭКИ КЪЭГЬЭЛЬЭГЬОН

Адыгэ усекю цэры-
ю Бэрэтэрэ Хьами-
дэ къызыхъугъэр
ильэс 80 хуугъэ. Аш
фэгъэхыгъэу мэ-
фэктихыль къэгьэ-
льэгьон къышызэ-
Іуахыгъ АР-м и
Лъэпкэ тхыльеджапэ.
Ар ыгъэхъазырыгъ
краеведениемкэ от-
делым иФофишэу
Оксана Хомяковам.

ИЧЫГУ, ШУЛЬЭГЬУМ АФЭУСАГЬ

«Певцу любви, певцу земли своей» зыфиорэ къэгьэльэгьоныр усаклоу Бэрэтэрэ Хьамидэ итворчествэ унэгу къыкіэзгэуцо зэхэль. Мыш Хьамидэ икъэлэмьпэ кычэ-
кыгъэ усэ тхыль зэфэшхяа-
фыбэр — «Нэфыль» зыфиорэ апэрэ усэ тхыльымкэ къыш-
жежэу, «Тыгъэнэбзый», «Шу-
льэгьуу закыу», «лахь мыгош»,
«Зэкэ ощ пай», «Твой доб-
рый друг», «Века соединя-
ют берега» зышхъехэу Мые-
куялэ, Москва ыкы Красно-
дар къышхаутыгъэхэмкэ кэ-
кыжэу — хэолъагьо.

Усаклор игъорыгъо зэрэлты-
котагьэр, игупшысэ зэрээ-
теуцагьэр ахэм нафэ къашы.
Бэрэтэрэ Хьамидэ зэчий дахэ
зэрэхэлтигъэм ищисэх иусе-
сатырхэр. Ахэм ашигшагьорэр
икъуаджэу (джы щымынэжэу)
Къэзэнникуай, икъоджэгъухэр,
чыпэ гупсэм идэхэгэе ин.

Бэрэтэрэ Хьамидэ ильэс

64-рэ зэкэлэмки къыгъэшагьэр,
ар мыбэми, литературэмкэ лэжыгъэшко зэрилэр тхыль-
еджапэ къышызэуахыгъэ къэгьэльэгьоным кылпеуши-
хьаты.

Ильэс 40-м къыклоц адигэ тхыгъэ литературэм юф ѿ-
зышгээ Бэрэтэрэ Хьамидэ иусэхэм, ипоэмхэм, исонет-
хэм, изэдзэкыгъэ юфшагьэхэм щэх хэльэл лъэпкэ гупши-
сэр зерагъечаныгъэм, ыпэктэ зэрэлтагъялотагьэм. Аш ель-
тыгъэу, Хьамидэ иусэхэм лъэ-
ныкъуабэкэ къатегущынагъэх шиенгэлэжыншохэу, ли-
тературovedхэу ѩэшэ Казбек, Къуныжь Мыхамэт, Мамый
Русльян, Лъэпцэришэ Хъалид, нэмийкхэри.

Тхыль къэгьэльэгьоным мэхъанэ къезитырэд усаклор къы-
зыхъугъэр ильэс 80 зэрэху-
гъэм (бэдзэогъум и 9-м) ехуулэу къызэрэзэуахыгъэр, тхыль-
еджэхэм усаклор ягъэшгээ-

нимкэ, агу къэгьэкыжыгъэ-
нимкэ ыкы итворчествэ нахь пэблагъэ хүнхэмкэ юубытыпэ нэрилгэгьоу зэрэштыр ары.

Ары. Усаклор зыфэусагъэр ичыгу, ихэку, и Хэгэгү, цы-
фыгухэр зэфэкэбзэнхэр, поэ зыпытым сидигуу шульэгъу зэфирялэнэр ары. Къыдэху-
штыг дэгьюу Бэрэтэрэ Хьамидэ усэнээр, жынч макъэр ахэ-
лийкэ, мэкъэмэ дахэр акэ-
лийкэ гъэпсыгъэх. Арыба иусэхэм арыль адигэ орэд дахэхэр тикомпозиторхэм зык-
усыгъэхэр — «Синийжыкэл-
гум, сэ сишульэгъум», «Си-
тихъэркэ фыж», нэмийкхэри.

Къэгьэльэгьоным къышы-
хэгъэшыгъэх Бэрэтэрэ Хьамидэ кэлэццыкъухэм зэрафэуса-
гьэри; ахэм абзэ ашээ, агу къабзэу, гъогу зафэ агьотын
тхаклор зэрэлэхъопсы-
штыгъэр.

МАМЫРИКЬО Нуриет.

ТЕХНОЛОГИЯКИХЭР

Электричествэри ращэллагъ

Джэдэж районным щырагъэжэгъэ АгроБизнесИн-
кубаторым гектар 57-рэ юубыты. Аш ипроект фэ-
бапэхэр, хэтэрыкхэм, щэм, лым юф зыщада-
шшэшт цеххэр, щагу бзыухэр, былымхэр зыща-
хьушт фермэ цыклюхэр, гъэучынээлэ гъэтнэлты-
шэхэр, пстэумкы хызметшэпэ 30 хууу къышы-
дэлтигъэх.

Объектхэм янахыбэр ашы-
микэ хэхъоныгъэхэмкэ ыкы-
цахахэр, эконо-

заритирэмкэ, фэбаплэхэр, хэ-
тэрыкхэмрэ щэмрэ переработка
э зыщашишт цеххэр, гъэучын-
шэлэ гъэтэлтигъэхэр аухыгъэх,
инфраструктурэри зэтэргэл-
тэгэх.

Акционер обществэу «Кубаньэнерго» зыфиорэм и Адыгэ
электрическэ сетьхэм къызэрата-
тигъэмкэ, инкубаторым элек-
тричествэр къезитышт къекла-
пэхэри джырэблагъэ ращэ-
ллагъэх. Линиеу атлупшигъэхэр
апшээрэ технологиехэм адештэх,
производствэхэм афыри-
кынум тэгээпсхыгъэх. «Кубаньэнергом» илиниу «Кур-
ская-Дондуковская» зыфиорэм
епхыгъэним пае нахыпэкэ
подстанцие агъэпсыг ыкы аш-
къыхэклэу электрорыклюапэхэр
акъудыгъэх.

Мы лъэхъаным 1999-м про-
дукциер къырамыгъижэу, чы-
пэлэм къышыдагъэхырэд дгээ-
федэнэмын тэгээпсхыгъэх
къэгьэльэгьоным къэ-
ралыгъор лъэшэу ынч зэри-
тийр къыдалтытээ, аш фэдэу
технологи инхэм адиштэрэ
ыкы производствэхэм афыри-
кынум тэгээпсхыгъэх элек-
трорыклюапэ Адыгэим нахын-
бэу зэрэштлупшишт зэрэ-
пильхэри Адыгээлэгээхэс
сетьхэм япащэ къыхигъэшыгъ.
Аш пае шольыр ыкы муни-
ципальнэ хэбзэ органхэм лъэ-
шэу юф адашэ.

(Тикорр.).

(Тикорр.).

Мэфэ ошүхэр къызфагъэфедэх

(Икіэу).

Мэфэ ошүхэр чанэу къызфа-
гъэфедэхээ, коцым иуухыжын
хызметшапэхэм зэшүахы. Республикэм юлохын фэгье
гектар мин 85,2-м щыщэу ты-
гуусэх юубылэу аухыгъэгъэр
гектар мин 48,6-рэ. Мы культур-
эм гектар тэлтигэу гуртымкэ
центнер 54,2-рэ къирахыгъ,
гъэрекло мыш фэдэу уахтэм
къирахыгъагъэм центнер 1,8-
кэ ар нахыб. Пстэумкы мы
мафэм юубылэу тонн мин 263,3-рэ
фэдэз къахыжыгъ.

Красногвардейскэ районым
коцым иуухыжын ыкыл юлохы
фагъакло. Гектар мин 14-м щы-
щэу гектар мин 13 фэдизир
хызметшапэхэм. Гуртымкэ зы
гектарын центнер 58,7-рэ аш
къышырахы.

Лэжыгъэу къахыжырэм-
кэ пэртнэгъэ зыыгыр Кош-

хэблэ районыр ары. Центнер
тэлтигэу зы гектарын 61,5-
рэ аш къышырахы. Аш тэлкү
ынч къенх Шеуджэн (цент-
нер 56-рэ), Джэдэж (53,1-рэ),
Теуцож (46-рэ), Мыекъопэ
(40,7-рэ), Тэхьутэмькэ (37,4-
рэ) районхэр ыкы Адыгэкъа-
лэрэ (50) Мыекъупэ (36-рэ).

Ошхэу къещхыгъэм ынч
хызметшапэхэм зэхъяа
ихъанхэ альэхыгъэп. Тыгъуа-
сэ республикэм игубгъохэм
комбайнэ 64-рэ нылэп лэжы-
гъэр ашыузыхыжыгъэр. Лэ-
жыгъэм иуухыжын имыза-
кью, хызметшапэхэм чыгур-
агъэхызыры. Гектар мин 44,8-
рэ фэдизир уарзэр комбайн-
нэхэм къаупклатээ хыпкын
ащыхатэкъуагь. Джащ фэдэу
гектар мин 22,6-м хыпкын
ышхъашо ашагъаушьэбэгъ.

ПЛАТЫКЬО Анет.

СОЦИАЛЬНЭ ЮФЫГОХЭР

МЭЗИХЫМ —

МИЛЛИОНИТУМ ЕХҮУ

Республикэ бюджетым къихыгъэ зэтэгъо къэ-
ралыгъо социальнэ Ыпилэгъу цыфхэм ягъэгъо-
тыгъэнимкэ Комиссием изичээзу зэхэсигъуу
бэмышэу илагъэм нэбгырэ 19-мэ ягумэйгъохэр
къызыщираЙотыкырэ тхыльхэм щахэлтигъэх.
Ахэм зэтэгъо ахьшэ Ыпилэгъоу аратыгъэр сомэ
мин 279-рэ мэхь.

Пчыагъэхэм къызэрагъэль-
тээрэмкэ, 2016-рэ ильэсэм
пкыгъэхэм мэзийхэм Комиссиер
унэгъуу 149-мэ юпилэгъу афэ-
хуугъ. Зэтэгъо ахьшэ юпилэ-
гъуу ахэм аратыгъэр республике
бюджетым къыхэлэгъэ сомэ
миллионитурэ мин 254-рэ.

Шыгуу къэдгэхыжын, Комиссием хэхъэх АР-м и Къэ-
ралыгъо Совет — Хасэм, рес-
публикэм игъэцэлэхэр хэбээ
органдэм (АР-м юфшэнимкэ
ыкы социальнэ хэхъоныгъэмкэ,
шиенгэхэм гъэсэнгъэмрэ-
кэ, финансхэмкэ, псаунгыгъэр
къеухумэгъэнимкэ минис-

терствэхэм) яллыклохэр хэхъэх.
Зэтэгъо къэралыгъо социаль-
нэ юпилэгъу зэрэтихээр ашы-
щых юшэдэмышэ юфхэм апк
къикылэхэри зэрарышо зышы-
гъэхэр, псаунгыгъэр къеухумэ-
гъэнимкэ Министерствэм игоу
зэрилэгъурэм тетэу нэмийк
шольыр къышеэзэнхэу агья-
клохэрэр, унагьом юф зышэу
исыгъэр чинагъэмэ, уз хы-
льэ зиэхэу бэрэ зэлээжэхынхэ
ыкы юзэгъуу уц лъапэхэр зы-
гъэфедэнхэ фае хууьхээр.

Мы юфыгъохэм зэкэми ап-
лихъэрэ мылькур республике
бюджетым къыхахы.

(Тикорр.).

МВД-м КЪЕТЫ

Нэбгырэ 62-рэ ахэлодагъ

2016-рэ ильэсэм иапэрэ мэзих республикэм иго-
хум хуугъэшэгъэ 225-рэ къатехуухыгъ. Ахэм
нэбгырэ 62-рэ ахэлодагъ, нэбгырэ 253-мэ шьобж-
хэр атешагъэх хуугъэ.

Гъогу-патруль къулыкъум
иофышихэр ахьшэу зыгъэ-
гумэхыжырэхэр лъэрсрыклохэр зы-
хэфэрэхэр хуугъэшэхэм яч-
чагъэр арь. Лъэрсрыклохэм
апк къикылэхэри аварие
29-рэ къехуугъ, ахэм нэбгы-
ри 10 ахэлодагъ, 20-мэ шьобж-
хэр атешагъэх хуугъэ.

Джащ фэдэу лъэрсрыклохэм
зэратехуухыжырэхэм епхыгъэ хуу-
гъэшэгъэ 67-рэ ильэснэ-
къом агъенэфыгъ, ахэм нэ-
бгырэ 15 ахэлодагъ, нэбгы-

рэ 55-мэ шьобжхэр атешагъэх
хуугъэ.

Гъогу-патруль къулыкъум
иофышихэр ахьшэу зыгъэ-
гумэхыжырэхэр лъэрсрыклохэр зы-
хэфэрэхэр хуугъэшэхэм яч-
чагъэр арь. Лъэрсрыклохэм
апк къикылэхэри аварие
29-рэ къехуугъ, ахэм нэбгы-
ри 10 ахэлодагъ, 20-мэ шьобж-
хэр атешагъэх хуугъэ.

Джащ фэдэу лъэрсрыклохэм
зэратехуухыжырэхэм епхыгъэ хуу-
гъэшэгъэ 67-рэ ильэснэ-
къом агъенэфыгъ, ахэм нэ-
бгырэ 15 ахэлодагъ, нэбгы-

**Полицием имайорэу
Т. К. Лыунай.**

ТХАЗЭПЛЬ Аслан:

«Ахъщэ Къольхъэ тын-ыыхыныр пэшүекогъэныр къэралыгъом ипшъэрыль шъхъа!»

Тхазэпль Аслан Схьатбый ыкъор 1999-рэ ильэсүм къыщегъэжьагъэу прокуратурэм икъулыкъухэм ахэт. Лъехъэнэ зэфэшхъафхэм политическэ репрессиехэм ахэфагъэхэр ухыижыгъэнхэмкэ Адыгэ Республикэм ипрокурор илэпийгъоу, Кошхъэблэ, Джэджэ, Шэуджэн районхэм япрокурорхэм ялэпийгъоу, Шэуджэн районым ипрокурор шъхъаиэу юф ышлагъ. 2013-рэ ильэсүм къыщегъэжьагъэу Мыекъуапэ ипрокурорэу юф ешээ. Ахъщэ Къольхъэ тын-ыыхыныр ыльэнхъокъе хэбзэгъэуцугъяу щыэр къэлэ прокуратурэм зэригъэцакъэрэм иофи гъохэм афэгъэхыгъяу ашгушыгъяу тифхэхъугъ.

— Аслан, «коррупции» зыгаарыг гущыгъэр цыфым зызихыкъе, апэдэдэ ышхъээ къинхъэрэ Уголовнэ кодексыр ары. Ар къызэраторыорэр ахъщэ къуальхъэ тыгъэныр ыкли къайхыгъэныр, ялнатэ къызфагъэфедээ бзэджэшлэхээр зэрээрхъаэхэрэр ары. Аре ѿтми, сида коррупцием къыкыр?

— Гущыгъяу «коррупциер» латынбээм къайхыгъяу, «зэшгээхъон», «ээыгъэхъан» мэхъанэр илэу агъэфедэ. Коррупциер къэралыгъом иэкономикэрэ обществэмэр зэрарышо языхырэ, альапсэ къэзыутырэ уголовнэ бзэджэшлэхээм ашщ.

«Коррупцием пэуцужыгъэенным ехыллагъ» зыфиорэ Федеральнэ законуу 2008-рэ ильэсүм аштагъэм зэрэшгээнэфагъэмкэ, коррупцием хэхъэх Илнатэ айгыр ашхъе юфкэ къызэрэзфагъэфедээр, къуальхъэ зэрштэрэр е зэраратырэр, хабзэм дэхихээ, обществэмэр къэралыгъомрэ яфедэхэм апэшүеклохээ, ахъщэм е нэмийк милькум къэнцэхээ, Илнатэ айгыр ашхъе е нэмийк горэм пае зэрагъэфедэр, джащ фэдэу юридическе лицэм ыцэкэ зиггүү къетшыгъе бзэджэшлэгъяу зэрхъаэхэрэр.

— Тикъэралыгъокъе мы «узым» къулыкъу зэфэшхъафхэр пэшүеклоу, ау зэралтыэрэмкэ, ахъщэ Къольхъэ тын-ыыхыныр ебзныгъэныр зипшъэрыль шъхъаэрэ прокуратурэр ары.

— Къэралыгъо хэбзэ къулыкъухэр, граждан обществэм институт ыкли цыфхэр зэкэ зэгүсэхэу ахъщэ къольхъэ тын-ыыхыныр пэшүеклонхэ фад. Шыгкъе, мы юфыгъор зипшъэрыль шъхъаэрэ прокуратурэр ары. Федеральнэ унашьюу «УФ-м и Прокуратурэ ехыллагъ» зыфиор УФ-м и Президент зыкъэтхагъэм хэбзэхуу мэко къулыкъухэр бзэджэшлэгъэхэм, джащ фэдэу коррупциен нэшанэ зилэ бзэджэшлэгъэхэм апэшүекогъэнэр юофшэн къыдельтийтэ.

— Аслан, тигъээзетдэхэм ашгогъэшгэйнэнуу сихагльэ Илнатэ зыгъхэм, къоджэ псэуплэхэм ящахэм мы лъэнхъокъе бзэджэшлэгъэхэм зэригъэхыгъэнэр къыхэшьгъэштэймэ.

вицкэм лажъэ илэу агъэунэфыгъ, тазырэу сомэ мини 100 тиралхъагъ.

И. Рыльковыр гъэлорышикъо

федэ. Гущыгъяу пае, 2016-рэ ильэсүм иапэрэ мэзиш штэме, коррупционнэ нэшанэ зилэ бзэджэшгъяу 63-рэ къэлэ про-

мыш дэжьым къыхэшьгъяу фад, коррупционнэ нэшанэ зилэ уголовнэ юф 25-кэ нэбгырэ 32-мэ штэдэкъижхэр арагъэхыгъяу.

— Мы аужырэ уахътэм коррупционнэ нэшанэ зилэ юфу къызэшгэуцугъяхъэр сиц фэдэхэ?

— 2016-рэ ильэсүм имэзи 5-у пыкыгъяу мы лъэнхъокъе уголовнэ юф 70-рэ къызэшгэуцугъягъ. Мыхэм ахэтых уголовнэ юфхуу кошын юфхэмкэ къуальхъэ зэрэратыгъэм, бюджет ахъщашо зэрэратыгъэм ыкли коммерцием епхыгъэ къуальхъэхэм афэгъэхыгъяу. Ашкэ щысэ къэсхын. Мыекъо къэралыгъо технологическэ университетын икафедрэ идоцентеу Л. Зябкинам студэнтхэм ахъщэ къайхыз оценкэ дэгүххэр афигъяуцугъягъ. Мы уголовнэ юфыр хыкумым фагъэхыгъ ыкли Л. Зябкинам лажъэ илэу агъэунэфыгъ.

— Тишъолтыркэ экономикэм изытэ мы аужырэ уахътэм къынкалуу щит. Аш къыхэкъу бюджет ахъщэр зэрэгэфедэрээ фэгъэхыгъяу угльэлкүнхэр прокуратурэм зэхечэхэ?

— Шыгкъе, экономикэ къынгыхэм ялъехан прокуратурэм ипшъэрыль шъхъаэхэм ашщ бюджет ахъщэр зэрэгэзекъорэ лынгэлэгъяу. 2016-рэ ильэсүм иапэрэ мэзишэу пыкыгъяу мы лъэнхъокъе уголовнэ зыпари хэукононгъяэ къыхэдгэшгъягъ.

— Къэралыгъо ыкли муниципальнэ къулыкъухэм япхыгъя эхбзэгъэуцугъяэр аукуягуу гъогогуу 13 къэлэ прокуратурэм къыхигъягъ, Илнатэ зыгъяу нэбгыри 7-мэ дисциплинарнэ штэдэкъяжь аригъэхыгъ. Къольхъэ тын-ыыхыныр пэшүекогъэнимкэ хэбзэгъэуцугъяэр аукуягуу гъогогуу 13 къэлэ хыкумым иунашьокъе И. Рыльковым условнэ ильэс 3 хыалы тиралхъагъ.

— Къэлорышикъо компанием ипашштагъяу Н. Алыбэрдым 2013 — 2014-рэ ильэхэм, ышээзэ, коммуналнэ фэл-фашэхэм апае цыфхэм къатыгъе ахъщэр энергииер къэзтүлүпшырэ организацием фигъэлүгъягъ. Осэ инхэр ыгъянафхээз, мы ахъщэмкэ ежь зипшэгъяа организацием гэцэкілжжын юфшэнхэр щишигъяа. Энергэгъэлкүлэл иорганизацээ зэклэмки сомэ миллион 17-м ехуу римитгэгъяу агъэунэфыгъ. Мыекъопэ къэлэ хыкумым иунашьокъе И. Алыбэрдым лажъэ илэу ыгъяунэфыгъ ыкли тазырэу сомэ мин 260-рэ тирилхъагъ. Теклонгъяжь къызыдахыгъяр ильэс 70-рэ зэрэхүрэм фэш УФ-м и Къэралыгъо Думэ амнистием фэгъэхыгъяу унашьюу ыштагъяа Алыбэрдэр къыхиубыти, уголовнэ штэдэкъяжь рагэхыгъягъ.

— 2015-рэ ильэсүм коррупционнэ нэшанэ зилэ уголовнэ юф тхъапла къызэшгэуцугъягъяэр?

— Блэкигъяэ ильэсүм коррупционнэ нэшанэ зилэ уголовнэ юфи 105-рэ къызэшгэуцугъягъ. Уголовнэ юф 25-рэ прокуратурэм зэхифигъ ыкли хыкумым фигъэхыгъ. 2015-рэ ильэсүм анахь бзэджэшгъяа инэу къыхэдгэшгъяа ягуу къэшшын. Мыекъопэ къэралыгъо технологическэ университетын икафедрэ ипашшэу З. Пыхасэм ыльэнхъокъе уголовнэ юф къызэшгэуцугъягъ. Студэнтхэм ахъщэ къайхыз оценкэ дэгүххэр ашгифигъяуцугъягъ. Мы уахътэм ехуулэу пэшорыгъяэш зэхэфынхэм къаклэльтиклоу З. Пыхасэм едзыгъю 89-кэ къуальхъэ къайхыгъяу агъэмисэ. Аш нэмийкэ гээлээрийн юфхэмкэ компаниехэм япащхэм альэнхъокъе уголовнэ юф пчагъяа блэкигъяэ ильэсүм къызэшгэуцугъягъ. Псэуплэ-коммуналнэ гээлээрийн юфхэм ипашшэхэу В. Төфовам ыкли Л. Мирошинченкэм цыфхэм яунэе пэсуплэхэм ятвариществэх яхьщэ сомэ мин 400 ыкли ильэс 2-рэ мэзи 6-рэ хыапс условнэ атырильхъагъ. Нэүжым АР-м и Ашшэрэхыгъяу ашгийн юфхэм дэо тхъялхэр къытфагъяа, шлоки имылэу ахэмкэ ултээрийнхэр зэхээтээш.

— Мы лъэнхъокъе хэбзэгъэуцугъяэр зыгъяуцугъяа къыхигъяа зэригъэхыгъэм прокуратурэм штэдэкъяжь аригъэхыгъяэр сиц фэдэ?

— Хэбзэгъэуцугъяэр аукуягуу къэлэ прокуратурэм зицэхэе сомэ мин 400 зырээ зэрэтигъяа къыхигъяа, шлоки имылэу ахэмкэ ултээрийнхэр зэхээтээш.

— Мы лъэнхъокъе хэбзэгъэуцугъяэр зыгъяуцугъяа къыхигъяа зэригъэхыгъэм прокуратурэм штэдэкъяжь аригъэхыгъяэр сиц фэдэ?

— Хэбзэгъэуцугъяэр аукуягуу къэлэ прокуратурэм зицэхэе сомэ мин 400 зырээ зэрэтигъяа къыхигъяа, шлоки имылэу ахэмкэ ултээрийнхэр зэхээтээш.

— Хэбзэ Илнатэ яутхэм альэнхъокъе зыпари бзэджэшлэгъяа къыхэдгэшгъяа. Къалэу Мыекъуапэ архитектурэмкэ ыкли къэлэгэпсынмкэ и Гээлорышилээ ипашштагъяа И. А. Чудесовыи ыльэнхъокъе уголовнэ юфу къызэшгэуахыгъаэр зэфашыгъяа, амнистием зэрэхфагъяа.

— Къызэшгэуцугъяа уголовнэ юф тхъапла хыкумым зыхэлтэгъяа? Ахъщэ Къольхъэ тын-ыыхыныр ыльэнхъокъе «юф инхэр» ахтагъяа?

— 2015-рэ ильэсүм Мыекъопэ къэлэ хыкумым бзэджэшлэгъяа 9-мэ альэнхъокъе уголовнэ юфи 8 къызэшгэуахыгъ. Щысэхэр къэсхын. Бзэджашлэхэм штэдэкъяжь ягъэхыгъяа. Къэлорышикъо компанием ипашштагъяа Н. Алыбэрдым 2013 — 2014-рэ ильэхэм, ышээзэ, коммуналнэ фэл-фашэхэм апае цыфхэм къатыгъе ахъщэр энергииер къэзтүлүпшырэ организацием фигъэлүгъяа. Осэ инхэр ыгъянафхээз, мы ахъщэмкэ ежь зипшэгъяа организацием гэцэкілжжын юфшэнхэр щишигъяа. Энергэгъэлкүлэл иорганизацээ зэклэмки сомэ миллион 17-м ехуу римитгэгъяа агъэунэфыгъ. Мыекъопэ къэлэ хыкумым иунашьокъе И. Алыбэрдым лажъэ илэу ыгъяунэфыгъ ыкли тазырэу сомэ мин 260-рэ тирилхъагъ. Теклонгъяжь къызыдахыгъяр ильэс 70-рэ зэрэхүрэм фэш УФ-м и Къэралыгъо Думэ амнистием фэгъэхыгъяа унашьюу ыштагъяа Алыбэрдэр къыхиубыти, уголовнэ штэдэкъяжь рагэхыгъяа.

— Къольхъэ тын-ыыхыныр ыльэнхъокъе прокурорхэм ултээрийнхэр зэхачэхэу бэрэ къыхэдгэшгъяа ягуу къэшшын. Мыекъопэ къэлэ хыкумым иунашьокъе И. Алыбэрдым тазырэу сомэ мин 150-рэ тирилхъагъ.

— Пшэдэкъяжь къытэхыгъяа гээлээрийн юфхэм зэхэгээнхэмхээ, коррупцием хэхъэх Илнатэ айгыр ашхъе юфкэ къызэрэзфагъэфедээр, къуальхъэ зэрштэрэр е зэраратырэр, хабзэм дэхихээ, обществэмэр къэралыгъомрэ яфедэхэм апэшүеклохээ, ахъщэм е нэмийк милькум къэнцэхээ, Илнатэ айгыр ашхъе е нэмийк горэм пае зэрагъэфедэр, джащ фэдэу юридическе лицэм ыцэкэ зиггүү къетшыгъе бзэджэшлэгъяа зэрхъаэхэрэр.

— Аслан, тигъээзетдэхэм ашгогъэшгэйнэнуу сихагльэ Илнатэ зыгъхэм, къоджэ псэуплэхэм ящахэм мы лъэнхъокъе бзэджэшлэгъэхэм зэригъэхыгъэнэр къыхэшьгъэштэймэ.

— Коррупцием пэшүекогъэхынмкэ хэбзэгъэуцугъяэр зэраатырхэм къэлэ прокуратурэм инэпльэгъяа ригъэлэрийн. Аш лъапсэ имылэу щитээ. Гущыгъяа пае, мы лъэнхъокъе уголовнэ юф пчагъяа блэкигъяа ильэсүм къызэшгэуцугъяа. Мы уахътэм ехуулэу пэшорыгъяэш зэхэфынхэм къаклэльтиклоу З. Пыхасэм едзыгъю 89-кэ къуальхъэ къайхыгъяа агъэмисэ. Аш нэмийкэ гээлээрийн юфхэмкэ компаниехэм япащхэм альэнхъокъе уголовнэ юф пчагъяа блэкигъяа ильэсүм къызэшгэуцугъяа. Псэуплэ-коммуналнэ гээлээрийн юфхэм ипашшэхэу В. Төфовам ыкли Л. Мирошинченкэм цыфхэм яунэе пэсуплэхэм ятвариществэх яхьщэ сомэ мин 400 зырээ зэрэтигъяа къыхигъяа, шлоки имылэу ахэмкэ ултээрийнхэр зэхээтээш.

— Мы лъэнхъокъе хэбзэгъэуцугъяэр зыгъяуцугъяа къыхигъяа зэригъэхыгъэм прокуратурэм штэдэкъяжь аригъэхыгъяэр сиц фэдэ?

— Хэбзэгъэуцугъяэр аукуягуу къэлэ прокуратурэм зицэхэе сомэ мин 400 зырээ зэрэтигъяа къыхигъяа, шлоки имылэу ахэмкэ ултээрийнхэр зэхээтээш.

— Мы лъэнхъокъе хэбзэгъэуцугъяэр зыгъяуцугъяа къыхигъяа зэригъэхыгъэм прокуратурэм штэдэкъяжь аригъэхыгъяэр сиц фэдэ?

— Хэбзэгъэуцугъяэр аукуягуу къэлэ прокуратурэм зицэхэе сомэ мин 400 зырээ зэрэтигъяа къыхигъяа, шлоки имылэу ахэмкэ ултээрийнхэр зэхээтээш.

— Мы лъэнхъокъе хэбзэгъэуцугъяэр зыгъяуцугъяа къыхигъяа зэригъэхыгъэм прокуратурэм штэдэкъяжь аригъэхыгъяэр сиц фэдэ?

— Хэбзэгъэуцугъя

Гупчэр ІэпыІэгъу афэхъу

Ильэс 16 фэдизкэ узэкіэзбэжымэ, кіләццыкүхэу зиамалхэмкэ ялэгъухэм акіемыхъехэрэм апае психолого-кіләзегъеджэ ыкы медикус-социальне ІэпыІэгъу афэхъущт комиссие зэхашгъагь. Ар ренэу юф зышіэрэ комиссие АР-м гъесэнгъемрэ шіенгъемреке и Министерствэ епхыгъе агъепсыгъагь.

Ильэсхэр куягъях, комиссие ыцэ заулэрэ зэблахуугь. Непэ аш ишъэрьлхэм зэраххуагъэм ельтыгъе Гупчэркэ еджэх. Аш ишъэрьлхыр сабьеу илэгъухэм акіемыхъехэрэм япсауныгъе изытет үүпльекуныр, ахэм атегъепсыхъагь программэхэр зэхигъеуонхэр, уз гээтыгъе зиэ сабийхэр щынэнгъем нах хещгъенхэр, хэгэгъозэгъенхэр ары. Мыщ сабийхэм яуз щагъеунэфы ыкы ахэм янэ-ятэхэм консультации араты.

Гупчэм ильэсбэ хуугъеу ишъэрэ категорие зиэ кіләзегъеджэ-деффектологэу, УФ-м гъесэнгъемкэ иофышэ тъешуаъеу Ожь Аминэт. Аш игуадзэх ашьэрэ категорие зиэ кіләзегъеджэ-психологхэу Антонина Сафоноварэ Наталья Гриценкэмрэ.

Непэ Гупчэм лъэнникуабэхэм юф адешэ. Ау анахь шхьаалэр ытшъеке кызыэрэштиуаъеу, сабьеу япсауныгъеке щыклагъехэр зиэхэм яуз эзгэшгъенгъенр ыкы ахэм яамалхэм яллытыгъеу ягъеджэн зэхэшгъенгъемкэ ІэпыІэгъу афэхъугъенгъенр ары.

Мы аужырэ ильэсхэм Гупчэм ишъэрьлхэм къахэхуагь. Сабий хыпунен къайзыхы зышлоигъохэм психологхэм юф адашэ. Мыщ психологим, социальнэ кіләзегъаджем, юристым, наркологым ялэпшэгъуаъеу щыклагъехэм щагъоты.

Зынбжь имыкыуаъеу щынэнгъем чыпэ кын риғъеу-цуагъехэм мыщ ІэпыІэгъу ашыфхуух. Ны-тыхеу сабий къайзыхынен зызгъехъазырхэрэм апае семинархэр Гупчэм щизэхашх. Гурит еджа-плэхэм, лицейхэм, колледжхэм ашезыгъаджэхэрэм методикэм ытшъялхыокэ Гупчэм ІэпыІэгъу щагъоты. Иофшэн тэрээз

зэхицэнгъимкэ аш амал дэгүхэр илэх. Орттехникээ зэтгээпсыхъагь кабинетхэм комиссие зэхэсгъохэр ашешых, ильэсм кыншгэгъяагьау 18-м нэс зынбжь кіләццыкүхэу ІэпыІэгъу щыклагъехэр зышаупльекуущт базэ дэгүү щагъэпсыгъ. Ильэсм кыкыоц мыщ гъогогу 95 — 97-рэ комиссие изэхэсгыгъ щекло. Гуритымкэ ильэсм еджа-плэхэм пэмыхъагь ыкы аш кло кіләццыкү 1500-рэ щаупльеку. Нахыбэу къяулэхэрэр сабьеу зыбээ, зигушылаке щыклагъэ илэхэмрэ зипсихике ихэхоныгъеке илэгъухэм акіемыхъехэрэм. Зэхэт (комплекснэ) улпльекунхэм ауж сабий пэпчь ежь иамал тэгъепсыхъагьау комиссие хэтхэм егъеджэнгъимкэ программэ шхъаф фызэхагъеуцо.

— Мы аужырэ уахтэм сабьеу ипсихикээ щыклагъехэр зиэхэм япчагъе хахьюоригъэжагь, — көгуяатэ Гупчэм ишъэрэу Ожь Аминэт. — Ахэм хэушхъафыкыгъеу, системэ гъэнэфагъэм тетэу юф адешэн, ежхэм атегъепсыхъагьэ программэхэмкэ уадэ-

лэжъэн фае. Ныбжыкэ дэдэхэу наркотикхэм апышагъе хуухэрэм юф адээшишэр, ахэр зыпкы игъэуцжыгъгъенхэм дэлжээр Наталья Гриценкэр зипшэе отделыр ары. Психологическэ ІэпыІэгъу щыклагъехэм янэ-ятэхэр ягъусхэу мыщ кырагъэблагъэх, ІэпыІэгъу афэхъух. Ныбжыкэм уиштуагь ёбгъекынгъимкэ анахь мэхъанэ зиэх нахх пасэу аш низ кыхгээшгъягъенр ары. Ар

хэрэр ашккэ теонх альэкыщт. Всероссийскэ акцие «Хадэгъур зыщащэрэр къало!» зыфиорэм мы телефонымкэ Гупчэр хэлажьэ. Мыщ анахь макіеми ильэсм кыкыоц нэбгыри 100 фэдиз кытео. Йофыгъоу зыгъэгумэкыхэрэм ашыщ кіләццыкүхэмрэ нытыхэмрэ язэфыщытыкэ, сабьеу ялэгъухэм язэгъын зымылъэкыхэрэм кынгыгъоу апильхэр, нэмыкыбэхэри. Гупчэм иофышэхэр сабийхэм гуцы-Іэгъу афэхъух, юф адашэ.

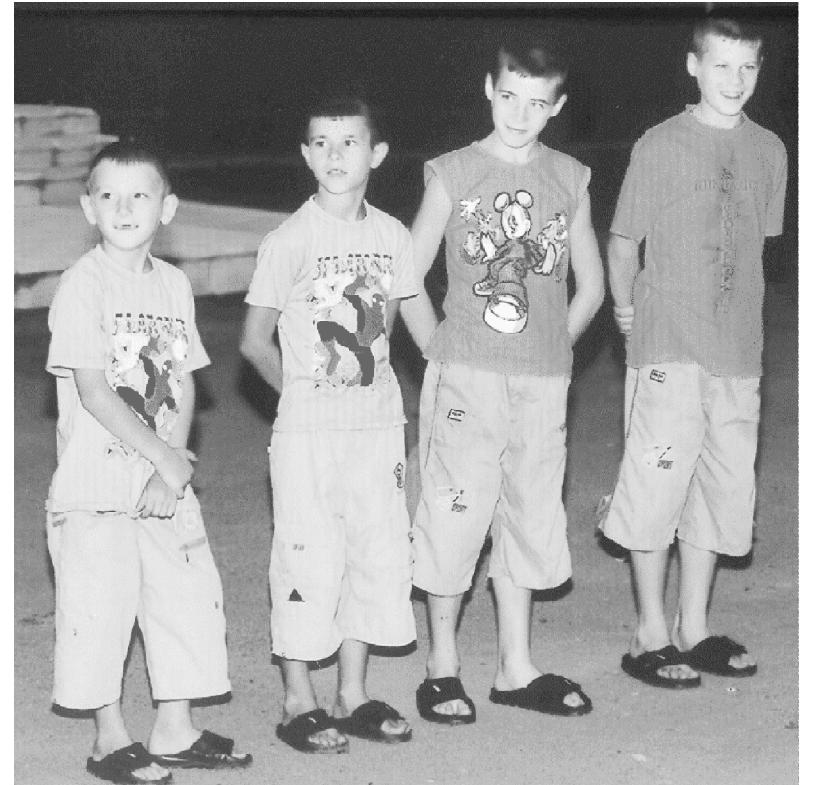
Сабий хыпунен къайзыхъагьэрэм юф адээшишэр отделым ишъэр Антонина Сафоновар. Ильэсм тлоуцугъо мыщ нытыхэм апае курсхэр щызэхашх. Зэкэмкэ аш фэдэ курсхэм нэбгыре 214-рэ мыгъэ ашеджэгъах. Курсхэр сыхьат 80-м тэлтэгтэгъеу гъэпсигъягъэх. Ахэм зянэ-зятэхэр зышхъарымытжъхэм япчун-лэжъын епхыгъе йофыгъохэм ашытегуущыиэх, сабийхэу жалымыгъэ зэрахгъэхэр, чыпэ кын итыгъэхэр щынэнгъэм зэрэхэпшэхтхэр щарагаашацх. Курсхэм ашеджэхэфэ ны-тыхууме зышлоигъохэр аупльеку. Япсихике изытет, ядунаететькэ зэрагаашац. Курсхэм якэххэм тхыльхэр аратых. Гупчэм ишъэр кызызэриуаъгъэмкэ, сабий къайзыхы зышлоигъо постэуми ар апчун альэкырэ. Аш фэдэу къахэкыхэрэм психологхэр адэгүшүиэх, агурагъяло. Курсхэр оклофхэх къенафэ ны-тыхууме зышлоигъохэм ашыщэу

къэс хэхъо. Мыгъэ кіләццыкү 1497-рэ мыш щаупльеку. Ахэр зипсауныгъэкэ илэгъухэм акэмыхъэр кіләццыкүх. Зыхэр япсихисчэхэхъоныгъэкэ ауж къенх, адрэхэм альэгъурэп, ященэрхэм альэгъурэп ыкы зэхахырэп, ялпленэрхэм е гуцы-Іэхэрэп, е хъарыф зырызхэр тэрээзү къалорэп, ятфенэрхэм а зэпстэури зэхэтэуялжь, юф адешэн фае.

Совет хабзэм игъом зипсауныгъэкэ щыклагъэ зиэ сабийхэм атегъепсыхъэзэхе еджа-плэхэри, кіләццыкү ыгытп-Іэхэри нахыбэ щыгъаъе. Ау ахэр имышыклагъе альтытх, ашыщхэр зэфашыжыгъаъе. Джы щынэнгъэм кыгъельгъуаъгъахэр зээмыхъуущтыр. Непэ амал зериэкэ ахэр кызыэтэрагъенжынным пыльхы.

Щынэнгъэм кызызриушихъа-тырэмкэ, сабьеу зипсауныгъэкэ илэгъухэм акэмыхъехэрэм ильэс 9 охууфхэкэ уиштуагь ѹябъякын пльэкыщт. Ау кіләццыкү я 7 — 8-рэ клас-схэм анэсэгъэм ІэпыІэгъу фэхуугъуял.

Блэкыгъэ ильэсхэм сабьеу илэгъухэм едженымкэ адэмь-клошурэр ятлонэрэ ильэсм, зими емыупчыжъхуу, а классым кырагъэнэжыщтыгъ. Джы кызызриуаъгъэмкэ, сабий къайзыхы зышлоигъо постэуми ар апчун альэкырэ. Аш фэдэу къахэкыхэрэм психологхэр адэгүшүиэх, агурагъяло. Курсхэр оклофхэх къенафэ ны-тыхууме зышлоигъохэм ашыщэу

шхъафкэ зэрэбгъэджэн фаэр психологим къе-ушыхъаты ыкы еджа-плэхэм.

Мы аужырэ уахтэм аутизмэр инуз сабийхэм япчагъе нахыбэ мэхъу. Тэ тиреспублика-кээ кіләццыкү 49-мэ ар къязы. Ахэм янэ-ятэхэм, ежь сабийхэм юф адешэн фае. Ари Гупчэм ишъэрьлхэм ашыщ. Аш фэдэ сабийхэр мы аужырэ уахтэм гурит еджа-плэхэм адрэ кіләеджаклохэм ахэсхэр ашеджэнхэ фае, аш тетэу щынэнгъэм нах хещгъошу хъунхэу психологхэм альтытэ. Ау ар джыри зэшомыхъигъе юфыгъоу къэнэ. Ашкэ оптэу щынэнгъэм зэхечшэ.

Сабийхэм япсауныгъэкэ юфыгъохэр зиэхэму Гупчэм къе-ушыхъаты ыпчагъэ ильэс

Гупчэм цыхъэшэгъу телефонэу 52-82-20 зинономерим юф щешэн. Гумэкыгъо хафэ-

СИХЪУ Гощнагъу.

Тхаклоу, АР-м изаслуженнэ журналистэу Гутэ Саныет непэ къзыыхъугъэ маф

Игугъэ ин мыпшъыжъэу льэкъо

Тиадыгэ литературэ непэ бзыльфыгъэ тхэкъо макъэп хэтыр, етланы бгэшлэгъо икъурэр хэпшыкъу ахэм япчагъэ зэрэхахьорэр ары. Акыл зыкъоль бзыльфыгъэхэр, гулья-тэшко зилэхэр өгвашам льэпкъым ыгэлэлтэй илэгэх. Непэ усэн-тхэнэм зезитыгъэхеми гүгэлэпэ инхэр къэзитыхъэрэр, къэлэмьип гэшлэгъон зилэхэр зэрэхэтхэр нафэ ыкъи ахэм уагъэгушо.

Txakloy, радиожурналистэу Гутэ Саныет игугъэ ехыгъягъэхэр творческэу зилэжырэр шүкляе шлагъэ. Аш ельтигъягъэ, къзыыхъугъэ мафэм ехуулэу гүшүэгъу тшыныр, игъашэ зэрэклэкъирер, илтэс-хэр зыфдэххэр зэдгэшлэнхэр игоу тлэгъугъэ.

Гутэ Саныет бэдзэогъум и 14-м, 1961-рэ илтэсийн Красногвардейскэ районын ит куаджэу Адэмье къыщыхъугъ. Гурыт еджаплэр къызеухым, пшашаар Адыгэ къэралыгъо къэлэе-гэдэж институтын филологиекъе ифакультет чахы очнэу щеджагъ, дэгүү дэдэу къуухыгъ. Тыэрэцьгъуазэмкэ, зы илтэсийр куаджэу Хята-тикуае адыгабзэмрэ литерату-рэмрэкъ ыкъи урсыбзэмрэ литературэмрэкъ зыщыригъэ-дэхэгъэхэд ужым Адыгэ хэку радиом (джы АР-м и Къэралыгъо телерадикомпани) йу-хагъ ыкъи илтэс 30 хуугъэу иоф щешэ. Непэ Гутэ Саныет тематикэмкэ редакцием ипрограммэхэм язещакъу. Аш даклоу, Саныет ежь ышхъекъе итврочествэе елэжы, матхэ,

тхыльхэр къыдегъэхийх, игугъэ мыпшъыжъэу льэкъо, ишлэнигъэ ыкъи икъулий хегъахъо. Txakloy Гутэ Саныет илэ-клоц дунай нахь пэблагъэ зытшым льшонигъо улчэхэмкэ зыфдэхъагъ.

Саныет, мыгъэ илтэс 30 мэхъу журналистикэм узыхэтыр, узышлажъэрэр, джащ фэдэ къабзэу, о пшьхъекъэ узытхэрэри илтэс 33-рэ хуугъэ. Аш фэдизим чэчи мафи уишынкъэу бгэфедэрэр, иоф зэрышлэрэр уиницэль-фыбзэ-адыгабз ары.

Адыгабзэм идэхэгъэ-лъэшигъэ, ибанингъэ-чэшлүгъэ хэта зэхээзгэшлэгъэр ыкъи къэлэ-гэдэж сэнхэхатри адыгабзэмкэ къыхэхтийнр сыда зэпхыгъагъэр?

— Адыг унагъо къимыхъу-хэгъэ адыгэ сабыиб ёшылэп, арышь, адыгабзэр пасэу түль мэхъу. Ау анахьэу тыйзэ идэхэгъэ мыуухыж зэхэсэзгэшлэгъэр, адыгэ гүшүэл мэхъанеу илэр къысфызэузыхыгъэр я 4 — 10-рэ классхэм адыгабзэмкэ сикълэе-гэдэжагъэу, шэлэнгэшхэ зилэу (псао ёшы, шыкур) Цэй Зое Пицкыкан ыхьлэр ары. Ар къэгүшүэу зызэхэпхыкъе, умэдэун умьтэлэйн, ишшагъэрэ ижэбээ гээлэрийлэлэхэдээ уз-фишэштэгъ. Адыгабзэр шу-сигъэлэгъугъ.

— Егээджэн иофыр ёшыб-гээззынеш, творчествэмкэ

уклонир сыда къызхэгъигъэр?

— Ныжыкъэгъур — гүзэ-там, ренэу зыгорэм ульхэ-ыкъи улчыкъо пшонигъу. Сышлыхъ Сусанэ усэхэр, рассказ-

зыфшыгъэр, тхыдэхэр зыдэту «Шлэнэгъэ шъэф», «Хылхъэ» зыфилорэр, роман-эссе зыфэлэгъэр «Ошьгуитлум азыфагу», ахэм анэмыкъэу зэбдээгъигъэр, адыгабзэм ебгэжлүгъэр «Ушьий гъэсэпэххэдэхэр». Сыда мытхыльхэм адэт усэхэр, поэмэхэр, тхыдэхэр, гупшисэ-зэклэлтыкъохэр анахьэу зыфэгъэхъигъэхэр? Сыда мыхэмкэ тхыльдэжхэм япомэ пшо-игъугъэр?

— Ахэр зэкэ зыфгъэхъыгъэр цыфир ыкъи къешэлэгъе ёшылакъэр, ахэр зэрээзгүрүхээр е зэкэрызьшхэрэр ары. Сэ сиусхэмкэ, етланэ сиамал нахь зыхэхьом — поэмэмкэ, тхыдэхэмкэ ыкъи романс-эссе-мкэ клаэкъижъу си-гупшисэ зыльэкъуатэм, анахь мурад инэу сиагъэр, сиэлэгэ-шынштыгъэр сиызищ адыгэ лъэпкъым идахэ, идэгүү хэти эзгэшлэн, цыфхэм сафэтхэнэ, сиупшисэ алтызгээ-сынэ, ежхэри хэбэшшу-шэ-нышуухэм къафэзгээшынхэр, хэти сиагъуу шэлэнгэшлэн лы-клонон клаэзгэгушуныр ары.

Зэрэхъурэмкэ, зэкэ пшээрэр зэпхыгъэри, зыфапшээрэри цыфир ары. Адэаш ельтигъэу, «цыфыгъэм» сыда о къебгээбутийрэр?

— Аш иджэуап сэркэ мыш фэд: цыфыгъэр — ухэтими, Ѣлаагъэр шынкъаагъэрэ пхэлэхныр ары.

— Тильэхъан тхэхэрэм япчагъэ шүкляе зыкъиэтигъ, ар дэгъуа е дэя? Сыдэу уел-льяра?

— Аш фэдэ шоильтынгъэм зэрэхахьорэр дэгъу, ау тэуры-къуагъэ къызыхамыгафэу, хэ-утиныр аукъодыу зэрэшымытыр къыдалтынтыш, ялъэки рагылтэныр льшэу ишкъагъ, етланэ аэрэ сиусэ тхыльэу «Къеблагъ» къы-дэгъигъ. Апэрэ льбэктур зып-шыре ужым, нахь уапекъе уклатэмэ пшонигъо мэхъу.

— Саныет, сиыгъуаз тхиль пчагъэ къызэрэдэб-гээгъигъэм. «Уаипч» цэу

— Аш фэдэ шоильтынгъэм зэрэхахьорэр дэгъу, ау тэуры-къуагъэ къызыхамыгафэу, хэ-утиныр аукъодыу зэрэшымытыр къыдалтынтыш, ялъэки рагылтэныр льшэу ишкъагъ, етланэ аэрэ сиусэ тхыльэу «Къеблагъ» къы-дэгъигъ. Апэрэ льбэктур зып-шыре ужым, нахь уапекъе уклатэмэ пшонигъо мэхъу.

— Цыфым сыда анахьемыкъо о пшьхъекъэ фэлэгъурэр?

— Сэ сиагуке сымышахэрэр бзэгукэ Ѣылэнэу уцухэрэр ары, сэумысих. Ипци, ишьыпкы пфызэхэмийфэу Ѣылэнгэшэгъонхэр, о аш гу льютэми пымылтыххэй, ежь къылорэ пстэур уагъэштэнэу фэжэх, ежь-еъжырэ зэгоожых.

— Уитворчествэ зэрэштийэхэлэж, оркэ анахьас зиэу хэтийр?

— Зытхыкъэ, уигъэрэзагъэм фэдэ, пшальэ зытешлэкъэ, а къэлэгъеу, къэлтхыгъэм уемызэгъижъеу къыххы — гупшисэ шыуабэу зэрээхэлльям ар къеты, ау гүшүэл мэхъанэшо ил. Джы къынэсигъэм адигэ гүшүэлжъэм ахэль акыллыр сэгэшлэгъо, адигэхэр акыллышо зыкъынгъэлэхэлэхэй, льэпкъеу зэрэштийт ахэр ишьсэх.

— Уимафэ къэс тошлэн — журналистикэмрэ уитворчествэрэ сида зэхъулэхэра?

— Зыр зым къырэгъэхъы. Цыфыбэу сиэлэхэхэу сльэгъухэрэм сиупшытэ нахь къаагъеши, агъечаны, цыф шэн зэфэшхъафхэр, ахэм къяшэлэгъеу симурад лы-клоотаагъеу сэлэйтэ, усэхэр, по-эмэхэр, тхыдэхэр, къэлэцыкъу пшысэхэр, етланэ прозэкэ льбэхэу зэкэлтийлэхэдээ си-шынхэр къызэдэххуугъ.

— Джыри зы уччэ, Саныет. Уитхэн-гупшисэн орорэу сида эстэлтийрээр?

— Апэрэ егэжээлэур пстэуми анахь гъэшлэгъон ыкъи къин. Апэрэ тхыльэр къыдэхъэ, аш ыуж творчествэмкэ сиэрэфэгъеу симурад лы-клоотаагъеу сэлэйтэ, усэхэр, по-эмэхэр, тхыдэхэр, къэлэцыкъу пшысэхэр, етланэ прозэкэ льбэхэу зэкэлтийлэхэдээ си-шынхэр къызэдэххуугъ.

— Тхэн-гупшисэн гъогум уигугъэ дахэу пхырэоши, тапэки уильягъо дахэу Ѣылэнгъэм пхыркынэу, псаунгыгъэрэ тхыагъорэ уилэу, шлоу блэжыгъэрэ уигъэгушо-жъэу, Ѣикэсэ цыфхэм, льэпкъым уалытэу, уагашлоу ушынэсэу гүшүэгъуу укызэ-рэтфэхъуугъэмкэ.

— Ори тхыауеъэпсэу. МАМЫРЫКЬО Нуриет.

ДЕМОГРАФИЕР

Мэзитф зэфэхъысыжъхэр

Цыфэу дунаим ехыгъхэрэм япчагъэ къыщыгъэ-къэгъеням фытегъэпсыхъэгъэ юфыгъохэм язэшшохынкэ Межведомственне комиссием изичээзын зэхэсигъю юфыгъагъэ Ѣылэнгъэмкэ мэзитф зэфэхъысыжъхэр Ѣашыгъэх.

Ахэм къазэрашыхагъэштийэхэмкэ, икъигъэ илтэсийн аш фэдэ иуахтэе пштэмэ, сабыеу

гъэр (нэбгырэ 2595-рэ), мы илтэсийн имэзитф ебгэапшэмэ (2545-рэ).

Адыгэ Республикэм юфыгъэмкэ ыкъи социалнэ хэхъонгыгъэмкэ и Министерствэ къызэритирэмкэ, тэзхэт илтэсийн ишылэ-жъоныгъокъе мазэхэм тиреспубликэ къыщыхъу-гээ сабыиҳэм нэбгырэ 337-кэе анахыб зидунае зыхъожыгъэхэм япчагъэ, ау проценти 10-кэе нахь макъ икъигъэ илтэсийн мыш фэдэ иуахтэ егъэшшагъэм. Къэлэгъэн фае адэз узым мэзитфым къыклоц илъя-къыгъэхэм япчагъэ мы илтэсийн проценти 5,4-кэе нахь макъю Комиссием изэфэхъысыжъхэм къызэртийэхэм нахь. Мыш дэжым къыщыхъэгъэштийэхэн фае 2015-рэ илтэсийн ишылэ-жъоныгъокъе мазэхэм дунаим ехыгъэхэм япчагъэ зэрэнахыба-

гъэузым арьилыкъыхэрэм афэгъэхъигъэу. Ау, гукъа нахь мышлэми, гъогухэм къаагъуурэ тхъамыкъагъохэм ахэктуадэхэрэм япчагъэ зигугуу тшыре уахтэй къыклоц (мэзитфым) процент 32-кэе нахьхэе хуугъэ.

Комиссием къызэртийэхэмкэ, сабий къэхъугъякъеу дунаим ехыгъхэрэм афэгъэхъигъэу къэлэгъон хуумэ, икъигъэ илтэсийн мыш фэдэ иуахтэ егъэшшагъэм, ахэм япчагъэ къыщыкъагъ (2016-м ишылэжъоныгъокъе мазэхэм псаоу къэхъугъэу зидунае нэүжым зыхъожыгъэхэр сабий 14, мыгъэ имэзитф — нэбгырэ 10).

Зэфэхъысыжъхэм къэлэгъагъорэмкэ, гумэкъыгъоу мы лъэнхъюмкэ къэуцхэрэм ашыщ шын пытэхэм апшагъэхэу, ахэр зэпымыуу зэрэгэфедэхэрэм илъя-къыгъэу зэрэбэр — мэзитфым ахэм япчагъэ нэбгырэ

30-м нэсыгъ. Процент 80-р хуульфыгъэх. Ау гъэшлэгъонхэр ахэм ашыщ наркологие учетым хэтгэгъэу, наркологхэр алтылэхэй зэрэшмытыгъэр ары.

Республикэм Ѣылэнгъэрэм япсаунгыгъэ изытэг улпъякъу-гэхэй иамалышлоу Ѣыт диспан-серизациер зэрэреклохырэми Комиссием Ѣытгүйгэштийэх. Мы илтэсийн а юфыгъом нэбгырэ 41293-рэ къыхырагъэу-бэрэн Ѣыт. Мэзитфым къыклоц диспансеризациер зэрэгэкту-гээр нэбгырэ 17614-рэ мэхъу (гүхэлэхэй ялэм ипроцент 42,7-рэ, икъигъэ илтэсийн мыш фэдэ иуахтэ — нэбгырэ 14062-рэ). Зэрэхъурэмкэ, цыфхэм нахь къагурую хуугъэ диспансеризацием мэхъанэу илэр.

Комиссием мыхэм афэдэ зэфэхъысыжъхэр зэшыхъэм үүж тапэки нахь анаэ зытырагъэтышт лъэнхъюмкэ къыхагъэ-шагъэхъ, пшьэрэиль гъэнэфагъэхэри зыфагъэуцужыгъэх. (Тикорр.).

Тыгъэнэбзый

Гъэмаф

Ильэсым иуахътэхэм зи дэй ахэтэп, ау гъэмафэр ахэм сыйдымки аткло — фабэ, нэфынабз, пшыхытэр арымэ, хьоно — пхъэшхъэ-мышьхи, хэтэркыи. Псынкэу нэф къэшши, чэцүр клахо. Щигын башы ишыклагъэп, гуи, шъхши, пкышьоли загъэпсэфы. Уфаэмэ, псыхъор, уфаэмэ, къушхъэр, уфаэмэ, хышхор хъазырых, къюжэх защыгъэпсэфынэу. Уцыкуми, уиними ахми уатегъэпсихъэгъэн фае — есынимки, дэклөенимки, зеклонимки.

Спортыр зиньбджэгъухем ахэр зэкэл зыкы къяхъильэкыреп, етлани пшойгъомэ, умышлэн щыла?! Ау хэти, сиди емъльтыгъэу, гъэмафэр ижээпсикэ-бэрэчэтыгъэкэ — тыгъэр къекутэхэу, фабэр фэбэшхоу, пшыхытэр пчагъэу зэтэфыгъэу, зэкэл къэшыгъо заклэу ланэм къытеуцу — тхъагъо. Джары гъэмафэр нахыбэм зыкылласэр, пшойгъор зэкэл зэогъотылэжы, зьюгъэпсэфы.

Тыгъужъымрэ Губзыгъэмрэ

Лъэпкъ пшыс

— Тыдэ укюра, тыгъужъ?

— Нэмыкі чыпил сывытынчынэу сэкло, — ыуагъ тыгъужьым.

Сызэральэгъо шаклохэм яшончхэр къыстырагъэпсихъэх, мэлахъомэ яхъэхэр къысагъэбэнх, ябэшхэр къыспладзых. Дунаим сыйрафыжынкэ уцугъэх.

— Пцээр а узыдахкорэм зыдэхыха? — къыкэуупчыагъ Губзыгъэр.

Адыгэ чыгум ибаиныгъэхэр

Мыекъопэ (е Ошъадэ) Іуашъхъэр

Адыгэ Республикар археологии сауѓетхэмкэ бай. Анахъэу адигэ лъэпкыр зэрэдунаеу зэлъязгъэшлагъэхэм ашыщ Мыекъопэ (е Ошъадэ) Іуашъхъэр.

1897-рэ ильэсым Петербург университетын ипрофессорэу, археолог цэргилюу Н. И. Веселовскэр Мыекъопэл къэклогъагъ. Аш гухэлтээ илгээртикалэ итгэвэлэгъо лъэнэхъокэ, урамхэу Курганнымрэ Подгорнэмрэ зыщизэолэжхэрэм, йошхъабэу итгэгъэм ашыщэу анах къахэцщыгъэу. Мыекъопэ Іуашъхъэр тыгъэнэйр

ыкы чэль щылэмэ зыфэдер зэгэшэлэгъэнэр, уасе фэшыгъэнэр ари.

Мыекъопэ Іуашъхъэр затым, лъэпкъ пэшшхом ихадэгъэтэллыгъагъеу (икъеунэу) ар зэрэштигъэр къенэфагь. Пащэм ишхъэгъуситуу, ежь шэу зытесигъэри дагъэтэлтыгъягъэх. Іаш-шуюашэу ыгъэфедэшгъэхэри голыгъэх, дэгъоу къызэтенгъагъэх. Ахэр Іашэ лъэпэ дэдэхэгъэх тыхыныгъэлэгъагъэх.

Пэшшхом икъеунэ зэтэгъэпсихъагъагъ, іепкэ-лъапкэу зэ-

гъэккугъагъ. Аш зэфэдэкэл дэнэ шэкэл дэгъуу лужьюу дышъэкэл хэдькыгъэхэр зиэ жье-уплэр шхъащыгъ. Ар къопиллымки тыхынын бэшиллым алыгыгъ. Къопиллымки тыхынын ыкы дышъэм ахэшыкыгъэ хъакыушикхэр, къошынхэр шыгъагъэх. Дышъэм хэшыкыгъэгъ лэгъитуу ыкы тыхынын лэгъэ 14

луашхъэм къычлахыгъ. Джаш фэдээж жауплэр дэнэ шхъарьхъоным цу сурэт ыкы нэмыкыл посэушхъэ сурэтхэр (мыинхэу, ау бэдэдэу) дышъэм хэшыкыгъэхэр. Мыекъопэ Іуашъхъэм къычлахыгъэ дышъэр зэкэл (пкыгъобэ зэфэшхъафыр) Ленинград дэт Къералыгъо Эрмитажым идышэгъэтэлтыгъэлэгъагъагъ, ща-уххумэ. Н. И. Веселовскэм ишшэтихъэм зэрашигъэунэфыгъэмкэ, Мыекъопэ Іуашъхъэм иархеологии байнагъэ — пкыгъохэр иж-ижкыжхым щылэгъэ адыгэ тыхыниаш іепэласэхэм

аланэ къычлахыгъэхэр зэрэшыгъэр ари. Адыгэ лъэпкъ тарихым ижэунэфын-зэгъэшлэнкэ

Мыекъопэ Іуашъхъэр анах мэхъянэ зиэ сауѓэтэу щыт. Іуашъхъэр тиэрэ ыпекэл ильэс ми-нишкэл узэклэбэжкэм щылэгъэ тарихъ сауѓэтхэм аххэхъ.

***

Ошъадэр — лыцэ. Мычыплем, Іуашъхъэм дэжь хъа-зырэу (пэгъунэгъо) щыгэу-щыгъэ зэшхэм анахыжъым ыцлагъ. Мыхэм яшылеклагъэм, япсэемыблэжыгъагъэм ехылэгъэ къэбар ыкы хъишье гэшэгъонхэри щылэх.

Нэклубгъор зыгъэхъазыгъэр МАМЫРЫКЬО Нуриет.

НЭХЭЕ Русльян

Дахэу гущылэ

Шъабэу гущылэ, Сиклэлэцыкыу. Гущылэ дахэр Гъэтхэ лъэрлыкыу.

Мэлэшур пехышь, Гушозэ плахы. Гущылэ дахэр Хэти зэхехы.

Набгъохэр чыгмэ Къямыутэх. Нэнэжыр къакомэ, Гъогум фыдэх.

Ощ нахь цыкылум лапэ фэшэй. Бгъэштэнэу сыйдыхи Зытенышай.

Еджэнир арымэ, Къызтемыгъаклох. Пшысэ уфаэмэ, Тхылъыр зэгох.

Хъупхъеуи зекло, Сиклэ нагыу. Узышаплугъэр Адыгэ унагыу.

Темир естыгъэ упчIэхэр

Хъалыгъо ашхырэр Тыдэ къикыгъ? — Нэнэжь ылэгу Къыщыкыгъ. 2

Пшыхъор тыда зыдэжагъэр? Аре хэта езфыжагъэр? — Къеджэжыгъэш янэ, — Хым дэжь мэчъэжы, Имыхъуаки зыдехыхыжы. 3

Чыгъ къутамэ Плъыжъ хъураеу, Ухэхъопсанэу Сыда пысыр? — Тыгъэ. Ей, чыгыр, зымгъэсис, Къыпзыштыр мыэрьис.

Къангъэбылъ

Къан, къан гъечэрэз, Чэрэз чыгым хэта тесыр? Къан, къан гъечэрэз, Унэ къогум хэта къосыр?

Сэфэр муары зиупыцлагъ, Цао уцым зыхидзагъ, Мосэ лъээз эчъэжагъ, Чатиб аш лъежагъ.

Сыкъежагъ! — ёл Сэфэр. Къельхъухъэ натырыфыр. Къыхефы хэтысхагъэр, Къыхеши «ыулагъэр».

Гэшэгъоны тиджэгукъэ, Огу жуагъом якъэпсыкъэ. Пчыхъэ къэс къангъэбылъ Тихъаблэкъэ тэзэдешэл.

Зэкэ Сэфэр къыгъотыгъ, Ау Мосэ тшюокюдагъ. Модкэ тэкло, мыдкэ тэчъэ, Къылутэхы чэтэшыгъэр.

Щылэп тэди, Тумы хъуగъэ. Пшыгъэ хэти, Чэчи хъуугъэ.

КІЛЭЦЫКУХЭМРЭ ИСКУССТВЭМРЭ

Къашъом Цыфыр Къегъэгүчүэ

Кілэцыкыу къашъою ансамблэу «Мыекъуапэ инэфыльэхэм» яхудожествениэ пащэу, Къэбэртэе-Бэль-къарымрэ Адыгэ Республикаанэрэ язаслуженэ артистэу Нэнэжъ Айдэмыр гушынгъу тызыфхъум, лъэпкъ искуствэм къышедгъажи, тишэн-хабзэхэм, адыгабзэм иғъэфедэн, нэмикхэм иеплыкыиэхэр къа-риолагъэх.

— Мэлпыльфэгъу мазэм зэфэхъысыж концерт «Налмэсэм» и Унэ къышиттыгъ, — къеуатэ Нэнэжъ Айдэмыр. — Тизигъесаплэ къезуухыгъе ныбжыкыиэхэр къичтэлупшыгъэх, ансамблэх хэтхэр къешуагъэх.

— Концертэу укъызытегу-шынэрэм сигуанэу сэри сеплыгъ, цыфыбэ чэ-сыгъ. Еджаклохэр джыри шьоштэхэ?

— Ильэси 5-м къышуублагъэу 17 зыныбжыхэм анэсэу кілэ-еджаклохэр тиансамблэхэм ахэтих. Куп зэфэшхяафхэм зашгъасэ. Мы мафхэм тикэшьуаклохэм загъэпсэфи, кіэу къытхэхъащхэм ян-ятхэм тадгүчүэ, тэхээшэн иофыгъохэм тапыль.

Фестиваль-зэнэкъокъухэр

— Аужырэ мазэхэм зэнэкъокъухэм шүхъафтын шхъаиэхэр къашыдэштухыгъэх. Шьюизиукыиэхэм гээзетеджэхэр къаки-упчэх.

— «Адыгэ макъэм», нэмикхэм гээзетхэм кікіэу къашыхаутыгъэхэм сяджагъ. Къэшутхыгъэхэм къахэзэхъохынэу сыйфай фестивалхэм тлогогогто «Гран-при» къашытхынным фэши ансамблэм ишацхэм, къешуаклохэм гутийнгъэ ин къазэрэхфагъэр. Аналэ дэжь щыт псеуплэу Кучугуры щыкыгъэ фестивалыр нахь къахсэгъэшчи. Адыгейим инароднэ артисткэу Нэмийтээкъо Риммэ, Тльеустэнкъо Бэлэ, нытыкэм ацэктээ фестивалым щыгъэ Гъукыелн Ииннэ, фэшхъафхэм тафэрэз.

— Фестивалым ижюри ис-куствэм щыцэрилох-хэр хэтыгъэх. Ацэхэр къыт-фелохэба.

— Урысыем изаслуженэ артисткэу, ан-

самблэу «Березкэм» къашьохэм кіэ ипащэ игуадээу Татьяна Ев-сюковар жюриим ипэшагъ. Урысыем культурэмкэ изаслуженэ иофышэу Ольга Горбуновар Ленинград хэкум иадминистрации культурэмкэ икъутамэ ипащ. Анатолий Карпович Белоруссием иансамблэ иешхъяэтэ.

— Цыф цырьиу уасэ къышуфэзышынгъэхэм къашьоу яжкугъэлъэгъу-гъэр къытэпчигъэп.

— Адыгейим фэгъэхыгъэ ныбжыкыиэхэр къашьор, «Хъакулащ» зыфиорэм тэхигъэ къэгъэлъэгъоныр пэшорыгъэшшэу къыхэтхыгъяаэх. Жюриим хэсигъэхэм нэүжум гушынгъу тафхъуугъ. Ти-къашьохэм къаки-упчигъяаэх.

Адыгэ шъуашэм идэхагъ

— Къашьор къэзигъэда-хэрэм ашыц артистхэм шъуашэу ашыгъыр.

— Нурбай, хэушхъафыкыи-гъэу тикъашьохэм сакытегушигъэ шошгыгъяагъ. Тиклэццикъухэр зэ-клюжьэу фэпэгъяагъ. Нысащэм кіорэм зызэригъэкіэрэкіэрэм ра-гъапшээ, жюриим хэтхэр адыгэ шъуашхэм къаки-упчигъяаэх, ти-къэшуаклохэм блағъэу къякыу-лэхээ, іапхэмкэ шъуашхэм къанэсигытгъяаэх.

— Москва, Санкт-Петер-бург, Липецк, Владиво-сток, Къокыиэхэр Чыжъэм ишъольырхэм, нэмикхэм

къарыкыиэхэр фестива-лым щызинкъокъуугъэх. Щытхъур къытфэзыхы-гъэхэм тащигъэгъуазэба.

— Кавказ къашьохэм жыр аклэ, аш да克лоу, шъебагъяу ахэллыр къэбгээльэгъон фэе. Трюххэр дахэу къэзышыгъэх Къазый Бислань, Быжъ Эльдар, Еутых Амир, нэмикхэм ишыгъу къафытеуагъэх. Лъапэкэ уцуухээзэ лъэпкъ къашьом идэхагъэ искуствэм къышыраотыкыыгъ Бахыкъо Исламэр Лафышъе Абрекэр. Къашьор къыхэзэдэхэрэ Динара Шипковамэр Еутых Амирэр яшэсэнэгъэ осэ хэхыгъэ къа-фашигъэ.

Шүхъафтынхэм якъекиуап

— Фестивалым къышы-шъуагъэх, сурэтхэр щашы-гъэх...

— Ары. Дэлжээ гээжэхэй якъы-дэгъэхийн апэрэ чыпилэр къышыдэхтыгъ. Пшахъом сурэтхэр щытшыгъэх, Дипломыр къытфагъэшшошагъ. Интернетым ихынтыу агъэфедээ, фестивалым изэхэцаклохэр цыфхэм яупчыгъэх — агу рихыгъэ ансамблэр къыхахынным фэши. «Мыекъуапэ инэфыльэхэм» апэрэ чыпилэр къафагъэшшошагъ.

— Художествениэ пащэу Нэнэжъ Айдэмыр фестивалым и Рээныгъэ тхиль къыратыгъэу ансамблэм хэтхэм къытагуагъ.

— Фестивалыр къызэрикыу щытгъээп. Къэшьуаклохэр, орэд къэзийхэрэр, театрализованнэ едзигъохэр къэзышыхэрэр, фэшхъафхэр щызинкъокъуугъэх. Шэн-хабзэхэр зэрэзэтхэхэрэм игъэктэгъэу зэхэцаклохэр лын-пльагъяаэх. Рээныгъэ тхильэу къысатыгъэр «Мыекъуапэ инэфыльэхэм» къалэжыгъ.

— Тхылтыр шыныгъэм ишункыибзэу тэлтытэ. Къа-шьор...

— Къашьор лъэпкъ шэн-хабзэхэм ялотаклы, тинамыс къе-хуумэ. «Щагу 4» зыфиорэ фе-стивалэу тызхэлэжьагъэм щыт-хуцэхэр къыщидэтхыгъэх, аш да克лоу, зэулыгъэхэр еджаплэ тфэ-хууцэхэр. Адыгэ шьошэ дахэхэр тапэки ядгээдыштих, къашьохэр кіэ дьэуцүүтых.

— Айдэмыр, «Мыекъуапэ инэфыльэхэм» ярепертуар зэблэшүхуугъ. Сыда джы-ри узылыхыуцүүтых.

— Зы чыпилэр зыщыгъэчэ-рэгъу зыхыкъэ, шъхъэр уназэу бэмэ алтытэ. Къызэрэцтыхуух-эрэд дэгъу, ау творчествэм пы-льыр сыйдигъу лъыхыон, хэкыплэ къыгъотын фэе.

— Журналистхэм зэралоу, щынгъэхэм зыкыыше-мыгъанзу, зы лъэбэккыиэхэр ухытэм ынэ уйтэу улы-кютэн фэе.

— Улчилэр джэуаплэр къе-птыжыгъэу сэлжытэ.

Шэн-хабзэхэр, адыгабзэр

— «Мыекъуапэ инэфы-льэхэм» фестивальхэм, рес-публикаанэрэхэм ашытэлъэгъух. Шэн-хабзэхэр дэгъуу зэр-хъэх, ау адыгабзэр...

— Адыгабзэм изэгъэшэн анахь тээзэгумэхэйрэм ашыц. Ны-тыхэм ашкэ къатенэрэр маклэп. Еджаплэр изакьюу адыгабзэр аригъэшэн ылъэкыштэп.

— Угу хэмгъэхэ, ау къа-шьохээ, адыгабзэр ашо-кюдэу къебархэр зэхэтхэх.

— Тэрэз зыфаплэр. Тэ къе-шыуаклохэм афэтэгъасэх. Кілэ-еджаклохэр къэмгъэшъохы зы-хуукъэ, къэшьуаклохэм икуплэр чын-нэшт, етланэ ар къыфэгъотыжы-штэп. Бээм уримыгушыиэу сыйдэ-щэу уицыкыгъюм зэбгэшшэштэ.

— Мыекъуапэ иадминист-ратие шууепхыгъэу иоф-шьошлэх.

— Тафэрэз тиэшхъэтхэм. Александр Наролиныр, Джармэ-къо Азмэт, Цэй Розэ, нэмикхэм тиконцэрхэм ашыгъяаэх, іапылэгъу къытфэхъуух.

— Шыуигуухэль благъэхэр къытфэхъуатэ тшоонгъу.

— Зыгъэлэсфыгъю ухытэр зы-тыхыкъэ, адугэ шууашэм, Адыгэ Республикаанэрэ, Мыекъуапэ ямэфэхэй мафхэм зафэдгэхъазырышт.

* * *

— Аналэ тицээз Теуцожь районным тиинэсигыгъэу тиавто-бус къутагъэ. Нэмикхэм транс-порт къытфагъэхэмийн фэши сыхыат заулэрэ тежэн флаеу ху-гъяагъэ. Теуцожь районным иад-министратие ныбжыкъэ иофы-гъохэмкэ иотдел ишацэу ю-шыниэ Налбай фестивалым ежъэгъэ кілэцыкыуухэр ыгъэ-шагъяаэх, гумэкыгъю ухытэр ашхъаэрихыннымкэ іапылэгъу къафэхъуух. Налбай лъэшэу ти-фэрэз, «тхъауегъэлэсэу» гъэз-тымки етолжы тшоонгъу, — хэушхъафыкыгъэу А. Нэнэ-жыым зэдэгүүтэгъум къы-щихыгъэшгъ.

ЕМТЫЙЛЬ Нурбай.
Сурэтхэм артыхэр: Нэнэжъ Айдэмыр; «Мыекъуапэ инэфыльэхэм» къэшьох.

Зэхэзыгъэр ыкыи къыдэзы-гъэкырэр:
Адыгэ Республикаанэрэ лъэпкъ Иофхэмкэ, Иэкыиб къэралхэм ашы-псэурэ тильэп-къэгъухэм адиряиэ зэпхынгъэхэмкэ ѹкыи къэбар жъугъэм иамал-хэмкэ и Комитет Адресыр: ур. Кре-стянскэр, 236

Редакциер зыдэшыиэр:
385000,
къ. Мыекъуапэ, ур. Первомайскэр, 197.

Телефонхэр:
приемнэр:
52-16-79,
редактор шхъяиэр
иапэрэ гуадзэр:
52-49-44,
редактор гуадзэр-пшъэдэхыжы зы-хырэ секретарыр:
52-16-77.
E-mail:
adyvoice@mail.ru

Зыщаушихыты-гъэр:
Урысые Федерацием хэутын Иофхэмкэ, телерадиокъэтын-хэмкэ ѹкыи зэлъы-Иэсикэ амалхэмкэ и Министрствэ и Темир-Кавказ чыпилэгъи-шапл, зэраушыхы-тэгээ номерыр ПИ №ТУ23-00916

Зыщыхаутырэр
ОАО-у «Полиграф-ЮГ»,
385000,
къ. Мыекъуапэ, ур. Пионерскэр, 268

ЗэкIэмкИи
пчыагъэр
3927
Индексхэр
52161
52162
Зак. 401

Хэутынны
узшыкыиэтхэнэу щыт
уахьтэр
Сыхьатыр 18.00
Зыщыхыиэтхэнэу щыт
уахьтэр
Сыхьатыр 18.00

Редактор
шхъяиэр
Дэрбэ Т. И.

Редактор
шхъяиэр
гуадзэр
МэшлIэкъо С. А.
Пшъэдэхыжы зы-хырэ
секретарыр
ЖакIэмкъо
А. З.

